

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ КУРС Р.М. НІКСОНА ТА СТЕРЕОТИПИ СПРИЙНЯТТЯ КОМУНІЗМУ

Худолій Анатолій Олексійович
к. філол. н., доцент,
викладач факультету політико-інформаційного менеджменту
Національного університету "Острозька академія"
вул. Семінарська 2, м. Острог, Рівненська обл., 35800
Телефон (роб.): 38 (03654)2-24-45
Моб. Телефон: 8(098)4229659

Статтю присвячено аналізу зовнішньополітичного курсу адміністрації президента США Р.М. Ніксона. Розглянуто основні моменти зовнішньої політики американського президента під час його перебування при владі. Обґрунтовано ключові поняття зовнішньої політики США протягом 1969-1974 років. Вивчено та описано філософію зовнішньої політики американського лідера та мотивацію його політичних кроків.

Ключові слова: стереотип, зовнішньополітичний курс, адміністрація, війна, розрядка.

Стаття опирається на положення праць у сфері зовнішньої політики США, в яких увагу зосереджено на аналізі осмислення політичної діяльності экс-президента США Річарда М. Ніксона. У сучасних умовах зростає зацікавлення до традицій, філософії, внутрішніх чинників та стереотипів, що впливають на рішення американських та світових політиків загалом.

Власне **актуальним** і раніше не досліджуваним виявляється аналіз внутрішньо особистісних чинників, настроїв, стереотипів і політичної традиції американського політиків. У статті переслідуються такі **завдання**:

- Виявити та описати філософські погляди та переконання экс-президента США Р.М. Ніксона, що впливали на формування зовнішньої політики країни;
- Виявити стереотипні уявлення минулого американського президента.

Зовнішню політику США досліджувало чимало науковців, які акцентували увагу на різних аспектах цієї сфери. Однак філософія політика, його стереотипні уявлення, що суттєво впливали на формування зовнішньої політики країни залишилася поза увагою політологів і дослідників. Ми вбачаємо наше завдання у висвітленні політичної філософії экс-президента Р.М. Ніксона та її втіленні за умов протистояння з комуністичними країнами, зокрема Китаєм та СРСР, тривалою війною у В'єтнамі тощо.

У 1968 Річарда М. Ніксона обрали президентом США. Ніксон змушений був мати справу з В'єтнамською війною. Він намагався мирно врегулювати питання з В'єтнамом, вважаючи, що виведення військ буде здійснено поступово. Він не хотів показатися слабким і відразу почати виведення військ.

Переоцінка політичної діяльності Річарда Ніксона починається з оцінки його успіхів у зовнішній політиці. Його кроки на міжнародній арені є ключем до розуміння природи його президентського правління та відмінностей між внутрішньою і зовнішньою політикою. Проте і його політичні кроки як політика мають суперечності. Два образи закріпилися в свідомості більшості американців. З одного боку, образ політичного лідера чия зовнішня політика відповідала найкращим сподіванням миру з СРСР. З іншого боку, образ президента, обезчещеного і відкинутого народом, [11: xi]. Звинувачений у причетності до корупції та непопулярній війні, президентство Ніксона вважають одним із п'ятнадцяти найгірших правлінь в історії Америки [1: 236].

Яким чином можна примирити ці два образи? Одним із пояснень, що заслуговує на увагу є думка про те, що досягнення в одній сфері може бути доказом його недоліків в іншій. Питання в тому, чи достоїнство/здобутки роблять героя великим також стають причиною його падіння з політичного п'єдесталу? Для Ніксона, приховування інформації було як особистою рисою так і досвідом. Втаємничення і особиста ізоляція були рисами, що примусили Брайса Харлоу сказати: "Ейзенхауер ніколи б не вибрав Ніксона своїм улюбленцем, другом" [4: 6]. Близьким до його прихованості був його очевидний страх і нелюбов до людей і до тривалого спілкування. Джон Ерліхман характеризує його таким чином: "Він не та людина, з якою б ви хотіли жити по сусідству. Він не зайде до вас і не буде грати в ігри і, звісно, не розповість про запис, нещодавно куплений. Його основна слабкість полягала у відсутності суспільних відносин, спілкування з іншими людьми. Він навмисне уникав зустрічей з тими людьми у яких йому нічого було навчитися, взяти. Його найбільші прихильники приписували дистанціювання від інших людей цьому факту [4: 6]. Відповідно, люди не довіряли йому.

Тенденції впливають одна на одну, підсилюючи себе. Його ставлення до людей, небажання спілкуватися відбилася і на його стосунках з пресою. У преси виробилася антипатія до Ніксона, і таке ставлення нічого не могло змінити. Це тривало на протязі всього його життя. Він жив з цим антагонізмом, який він породив, проте ніколи не намагався виявити його джерела.

Стосовно політики, то один з його колег назвав його інтровертом, який намагався бути екстравертом. Найкраще йому вдавалися приватні зустрічі. В дипломатії, як і в політиці, успіх залежатиме від одного чи іншого в залежності від волі. В політиці і дипломатії вагомі психологічні відносини, не фізичні. Для того, щоб стати успішним політиком, лідеру слід навчитися маніпулювати людьми і ситуаціями для своєї вигоди. Ніксон прийшов у сферу політики, тому що йому подобалося користуватися владою. Ричардсон висловився стосовно американських політиків таким чином: “Ніксон і решта інших політиків за останні тридцять років мали непереборне бажання користуватися владою, однак це не типово для Вашингтону, оскільки там мешкають ті, які хочуть щоб їх хвалили і ними захоплювалися” [9 : 61].

Дипломатія і приватні перемовини вимагають секретності, гнучкості і певної тонкості розуму. Порівнюючи Ніксона з Картером і Рейганом визнають, що Ніксон набагато більше відчував тонкощі дипломатії, в той час як Адміністрація Рейгана прийшла до влади подібно до того як пілот, якого навчили до цього літати на двокрилому літаку спробував керувати вертольотом [9: 66-67]. У Ніксона було шосте відчуття до того, що може спрацювати і як переконати того чи іншого політика і як відвернути критику від нього самого на інших. Ніксон мав таке відчуття у міжнародній політиці, і це поверталось сторицею в дипломатії [12: 285]. Ці його риси особливо виявлялися в зовнішній політиці. Американські цінності та ненависть до комунізму значної кількості американців вплинули на формування його іміджу в США, де його зовнішня політика антикомунізму створили Ніксону позитивний образ. Однорідність американського суспільства виробила єдиний підхід до трактування добра і зла у внутрішній політиці. Коли Ніксон взявся за зовнішню політику країни, аналіз і трактування політичних дій з позиції добра/зла та уявлення про ці явища було перенесено на міжнародні відносини. Ніксон у зовнішньополітичних відносинах почав мислити в термінах двоїстості, сумісності і інколи навіть антиномій, протилежностей, що не заперечують одна одну: конфлікт і співпраця, політичні тертя (напруження) і мир як процеси співіснування з конфліктами і накопиченням зброї [12: 285]. Що хотів сказати Ніксон у міжнародних відносинах є очевидним – “...міжнародні відносини не є досягненням єдиної мети, оскільки міжнародні відносини – не обід у клубі чи гра в гольф з друзями. Вони більше схожі на вхід до змійного кубла, де хороші наміри та хороші манери, яких неухильно дотримуються перед лицем ворожої недобррозичливості, виявляються очевидними перепонами” [7: 13]. Він водночас жорстко критикує своїх колег-президентів і світових лідерів, які відмовляються визнавати подвійні підходи у міжнародних відносинах. Це був прогресивний підхід до міжнародних стосунків і політики, оскільки давав змогу співіснувати ідеологічно різним політичним системам, не загострюючи стосунки. На той час політичний світ був двополярним, на полюсах знаходилися дві наддержави, СРСР і США. На відміну від сучасної ситуації, коли за могутністю, потужністю озброєнь світ є одно полярним, у якому ключову роль відіграють США. Ніксон зауважує з цього приводу: “Прихильники роззброєння відмовляються розуміти, що війни є наслідком невирішених політичних відмінностей і територіальних амбіцій, а не результатом накопичення арсеналів зброї”. А на закінчення, визнаючи, що особисті зустрічі політиків можуть бути корисними, зауважує: “Жоден політичний лідер не повинен зустрічатися з політичним суперником допоки він повністю не зрозуміє свої власні сильні та слабкі сторони і не дізнається того ж самого про свого суперника; допоки у нього не буде того, за що торгуватися і того, чим можна поступитися під час торгів, і допоки він не підготується до цих політичних торгів професійно” [7: 13].

Порівнюючи зовнішню політику Ніксона з іншими президентами, слід мати на увазі його думку щодо дипломатів. У зв'язку з цим, репортер журналу Time Х'ю Сайді пропонує два журналістські огляди. Перший стосується Ліндона Б. Джонсона і Ніксона. Другий є коментарем стосовно зла і міжнародних відносин. Сайді пише, що якимось президент Джонсон висловив бажання зустрітися з Китайськими лідерами і тут же зауважив, що “...неможливо досягти домовленості допоки двоє не сіли за стіл перемовин” [10: 311]. Сайді тоді запитав президента Джонсона, чому він не ініціює такого контакту, на що той відповів, що його дипломати сказали йому, що ще не час. Сайді записав цю відповідь і пізніше порівняв її зі ставленням Ніксона: “Чи знаєте ви що сказав би Ніксон якби хтось повідомив йому про думку дипломатів; ви б не надрукували того, що він би сказав. Він би сказав вам приліпити її на ваше ліве вухо. Це те, що він і зробив з Китаєм” [10: 311].

В іншій ситуації стосовно зла і міжнародної політики, Сайді переказав розмову з Ніксоном по даній темі: “Я сказав (Сайді), Пане Президенте, для нас є загадкою те, що у думках мільйонів людей світу Ви є втіленням зла. Вас вигнали з Білого Дому і Ви зробили стільки жахливих речей, проте народ каже, що вам краще вдавалося підтримувати і розвивати міжнародні відносини ніж будь-кому іншому. З іншого боку, Джиммі Картер був політиком, який, здавалося, уособлював добро, був просто одягнутий, випромінював любов і незважаючи на це, його вигнали з офісу. Його засудили. Як би Ви пояснили цей факт?” [10: 311]. Сайді зробив

паузу і поглянув на Президента. Ніксон виглядав розлюченим. Ніксон згорбився. У такі хвилини він його ніс і брови підіймалися і опускалися, і він справді виглядав страшно. Він довго збирався з відповіддю і почав незв'язно, проте його відповідь була такою: “Потрібно бути трішки злим, щоб зрозуміти тих людей, політиків. Вам потрібно знати темну сторону життя, щоб зрозуміти тих людей там. Я знаю тільки десяток керівників, яким би я довіряв, коли б мав зустріч у кімнаті з Л. Брежневим. Ще я знаю двадцять або тридцять лейбористських лідерів, яких би я пустив на зустріч ” [10: 311]. Це було його бачення світу. Він нікому не довіряв. Рей Прайс підсумовує це такими словами: “Американці наймають президентів щоб ті дбали про національні інтереси в жорстокому, небезпечному світі, де панує беззаконня ” [8: 388]. Найгірше, що президент може зробити – це бути таким паралізованим пристойністю, що він аж здригається порушуючи правила там, де цього вимагають національні інтереси [8: 388].

Найкращими якостями Річарда Ніксона були його людські якості, про які якраз говорили найменше і які були вагомим здобутком у зовнішній політиці. Їх підсилювали характеристики його найвміліших виконавців, помічників-політиків, людей, які брали на себе відповідальність і діяли правдиво і мудро. Джозеф Сіско коментує цю ситуацію так: “Президент передав Білу Роджерсу відповідальність за ведення справ у Близькосхідній політиці, а Кісінджер і НРБ (Національні Рада Безпеки) намагалися підірвати цю політику ” [12: 288]. Сіско підсумовує, що комусь слід було б процитувати не тільки десяток інцидентів, що відомі, але й вісім десятків, що не відомі у стосунках між Радою Безпеки Кісінджера і Держдепартаментом і всі ті ситуації, що дискредитували Держсекретаря Роджерса. Сіско визнає, що Кісінджер був одним із найкращих політиків у міжнародних відносинах, проте водночас, і політиком, у якого були й негативні сторони його характеру.

Ніксон дотримувався думки, що тільки практичні політики були спроможні адекватно відповісти на Радянську загрозу. Він цитував коментар Чарльза Болена про Ради: “Вони – чистої води матеріалісти. Їх не можна описати як щирих, відвертих людей, оскільки не можна описати стіл як ширий предмет ” [12: 288]. Розвиваючи свою думку, Ніксон говорив: “Нам слід проводити практичну політику, що переконає Кремлівських лідерів у тому, що вони втратять набагато більше ніж здобудуть погрожуючи нашим інтересам ” [7: 17]. Захід, і особливо США, пригнічував той факт, що політика СРСР була чистої води опортунізмом, і водночас, Захід намагався знайти шляхи, щоб протистояти прихованій Радянській агресії відповідно до прийнятих правил традиційної війни.

Навіть до потреб людства він підходив у цьому дусі. Мир, на його думку, ніколи не міг ґрунтуватися на взаємній дружбі. Фундаментом таких стосунків могла бути тільки взаємоповага до сили обох сторін. Хороші особисті стосунки не гарантують хороших стосунків між державами, хоча Ніксон сприяв проведенню щорічних зустрічей на найвищому рівні лідерів двох країн, США і СРСР. Його пояснення – цілком практичне, оскільки вони дають змогу прийняти міри завчасно до початку кризи у стосунках для того, щоб потім адекватно діяти. Хто б не мав справу з Кремлем, повинен розуміти силу, тому що у часи Ніксона Кремлівських лідерів ніколи не вибирали на демократичних виборах. Проте вони були майстрами здобуття і утримання влади [12: 289].

Що для Ніксона було неприйнятним, так це дві домінуючі концепції як мати справу з СРСР, які він визначав як “суперяструби” і “суперголуби”. Суперяструби закликали до військової переваги і з нетерпінням чекали краху Радянської системи. Вони забували, що конфронтація та ізоляція могли підсилити диктатуру і що демократія не може проводити таку політику без надії на те, що міжнародне напруження можна зменшити. “Це безвідповідально для двох найбільших у світі військових супердержав уникати максимально не мати максимально можливого спілкування і не намагатися проводити обговорення їхніх непорозумінь ”. Ми живемо в “ надзвичайно напруженій атмосфері напів войовничості, у якій обидві сторони накопичують зброю без обмежень і в той самий час виступають з палкими промовама ” [7: 16]. Без перемовин наші інтереси можуть зіткнутися як у порохових бочках, на територіях таких як Близький Схід і достатньо буде лише іскри для того, щоб запалити полум'я ядерної війни.

Суперголуби пояснюють Радянські дії як такі, що беруть свій початок зі страху. Вони вибачають СРСР його агресію і наївно вірять у те, що якщо ми скоротимо наші витрати на озброєння, Радянський Союз зробить те ж саме. Суперголуби, до яких Ніксон відносить Президента Картера до початку війни в Афганістані, помиляються, сприймаючи СРСР не за тих, ким вони є насправді. Нам не слід переконувати СРСР в тому, що ми хочемо миру, проте їм слід знати, що вони не зможуть виграти війни. Це був погляд Ніксона, щонайменше до падіння Берлінської Стіни і розпаду Радянського Союзу.

На протипагу порадам суперяструбів і суперголубів, Ніксон проводив політику здорового глузду, яка поєднувала витримку з засобами залякування. “Такий підхід дає можливості для мирного врегулювання всі непорозумінь, що можна вирішити, і жити з тими, які не можна вирішити на даний час “. З 1969 по 1974 рік така політика здорового глузду дійсно працювала. Деякі питання, такі як контроль над озброєнням і врегулювання боргів за Другу Світову війну, були врегульовані на основі взаємної вигоди. Інші, такі як Американська закупівля зерна, були привабливі для Радянського Союзу і дали США важелі дипломатичного та політичного

впливу. Жодну країну не віддали Радянському блоку на протязі цього проміжку часу. СРСР відмовився від ідеї побудувати базу підводних човнів на Кубі, скинути короля Йорданії Хусейна, підтримати спроби Індії захопити Західний Пакистан у 1971 році, і послати Радянські збройні сили на Близький Схід під час Арабо-Ізраїльської війни 1973 року [12: 290].

Характер практичної політики витримки найкраще ілюструє, як стверджує Ніксон, бомбування і підлив Хайфонської гавані напередодні зустрічі 1972 року з метою зупинити Північно-В'єтнамську агресію. Ніксон зазначив, що ці дії увінчалися успіхом: “Ті, хто не розуміє характеру такої політики витримки і залякування думали, що це зірве саміт, проте вони помилялися. Ці дії зміцнили наші позиції і допомогли прокласти шлях до широкої низки угод” [7: 24].

У 1971 році США окупували Лаос у невдалій спробі відрізати Хо Ші Міна (Північний В'єтнам) від постачання [1: 238].

Розрядка. Коли Ніксон став президентом, США і СРСР були виснажені холодною війною. Президент як і його оточення були переконані, що гонка озброєнь з СРСР стала фінансово надто обтяжливою, тягарем. Ніксон, зрештою, мав іншу причину для покращення стосунків з Радянським Союзом, оскільки СРСР, з його точки зору, був іншою країною, він став більш нормальним, більш сприйнятливим для переконання і менш ідеологічно заангажованим. Зі свого боку, СРСР на чолі з Л. Брежнєвим був змушений рахуватися з реаліями. Радянська економіка була в кризовому стані і потребувала доступу до західних технологій. КНР зміцніла, і на думку, радянських лідерів стала серйозним конкурентом СРСР. Конфлікт з Китаєм настільки загострився, що радянські лідери обговорювали можливість випереджаючого удару по китайським ядерним базам. Послаблення напруження між СРСР і США також було корисним для СРСР, оскільки такий крок свідчив на користь того факту, що найсильніша нація світу, США, визнавали СРСР як рівного по силі суперника. За таких умов ідеологічна боротьба, звісно триватиме, проте, протистояння буде тривати на рівні спецслужб, а не керівників держав [Док 1].

Останнім поштовхом для покращення стосунків була ситуація в Європі. Наприкінці 1960-х в минулому канцлер західної Німеччини Віллі Бранд став міністром закордонних справ у коаліційному уряді під керівництвом канцлера Курта Кісінгера. Перебуваючи на посаді міністра закордонних справ, Віллі Бранд проводив політику орієнтації на схід, або Остполітік, що стала ключовим елементом зовнішньої політики Німеччини в той час коли Ніксон став президентом США. Бранд вів мирну, неагресивну політику по відношенню до СРСР і визнавав, щонайменше на словах, поділ Німеччини. Така політична діяльність з боку США проклала дорогу до підписання Договору, підписаного США, СРСР, Британією та Францією 3 вересня 1971 року. Цей договір нормалізував поділ Берліну, і гарантував західним країнам доступ до західного Берліну [Док. 2].

Розвиваючи стосунки, Ніксон покладався на національного радника з питань безпеки Генрі Кісінджера, ігноруючи держсекретарів та професійних дипломатів. На початку 1969 року Ніксон та радянський посол в США Анатолій Добринін розпочали серію приватних зустрічей. Ніксон шукав допомоги з боку СРСР для вирішення питання в південно-східній Азії, сподіваючись, що СРСР мав вплив на той регіон, та як стало очевидним пізніше, СРСР або не мав впливу або не хотів допомагати у цій справі [6: 279]. На порядку денному поступово постала питання по контролю за озброєнням. Бюрократія та рутинна з обох сторін уповільнили процес підготовки договору, який врешті решт, після політичних маневрів та відповідних політичних кроків, наблизився. В травні 1972 року відбувся саміт двох наддержав у Москві, на якому вони підписали першу угоду 1 (SALT I+ABM) по обмеженню стратегічної зброї [Док. 3]. Незважаючи на недоліки, це була перша угода періоду холодної війни, що дійсно обмежувала виробництво нової ядерної зброї.

Цей договір був проміжною домовленістю, що тривала 5 років. На протязі цього часу, вона дала змогу заморозити міжконтинентальні балістичні ракети і дала змогу довести до обумовленого/погодженого рівня кількість балістичних ракет на підводних човнах. Ця угода була більш вигідною СРСР, проте США мали перевагу у стратегічних бомбардувальниках і засобах доставки ядерної зброї. З точки зору експертів це договір не був серйозним кроком в обмеженні ядерних зброї, проте на думку Кісінджера “це було краще ніж нічого.” Конгрес затвердив договір спільною резолюцією в кінці вересня 1972 року.

Та виникла інша проблема, пов'язана з спробами радянських євреїв емігрувати за кордон. Їхнім спробам перешкождали, іншими словами відмовляли, і як наслідок це питання підняв американський конгресмен Генрі Джексон, який заявив про порушення прав людини у СРСР. Пропозиція Джексона була прийнята в Конгресі 4 жовтня 1972 року як поправка до закону про торгівлю, на яку СРСР реагував злісно. Вона передбачала поступки США у торгівлі з СРСР у випадку якщо СРСР піде на поступки щодо прав людини в своїй країні [6: 281].

Ніксон, після підписання договору з СРСР, виступив у США з триумфальною промовою на спільній сесії Конгресу 1 червня 1972 року. Американці та радянські дипломати продовжували працювати над договором

СОЛТ 2. Слід зазначити, що після підписання договору стосунки розвивалися без ворожості. На протязі наступних кількох років США та СРСР підписали численні договори та угоди, а в Москві обидві сторони підписали заяву “Базові Принципи Стосунків,” яка для американців була чисто символічною угодою, а СРСР вважав її вагомим кроком для нормалізації стосунків.

Ніксон і Кісінджер у стосунках з СРСР дотримувалися політики розвитку відносин. Він був першим президентом, який відвідав СРСР і здійснив подорож до Москви, де він і Брежнев підписали СОЛТ1, перший договір по обмеженню стратегічної зброї [3: 62]. Він підписав договір який забороняв обом країнам розміщувати протиракетні оборонні комплекси, за винятком тих, що знаходилися навколо столиць обох країн. Так, республіканці вірили, що вони повернулися до політики Ейзенхауера та Далласа, політики, відомої як “Взаємно гарантоване знищення.” Безпека в небезпечному світі з тисячами тон ядерної зброї в США та СРСР призвела до того, що Черчільль називав “баланс терору.” Ніксон також підписав з СРСР договір по обмеженню стратегічної ядерної зброї [2: 416]. У червні 1973 року Брежнев здійснив подорож до США, де провів тиждень перемовин з Ніксоном у Вашингтоні і Каліфорнії. Під час тієї подорожі, Брежнев вперше за всі роки стосунків з СРСР виступив перед американським народом по національному телебаченню [2: 62].

Ніксон сказав американцям, що він не збирається покидати південний В’єтнам. Китайцям він казав, що США виведе війська з південного В’єтнаму, та Кісінджер і Ніксон зрозуміли, що китайці хотіли, щоб американці залишилися в Азії як противага гегемонії Радянському Союзу [5: 278]. З деякою гіркістю, Кісінджер зазначив, що, здається, китайці краще розуміють американську політику ніж професора Гарварду [5: 278].

У 1972 році Ніксон зазнав невдачі на мирних перемовинах у Парижі. Мир, здавалося, був ще більш примарним ніж до цього. Розлючений президент наказав бомбардувати Ханой, столицю В’єтнаму. Переконані, що він брехав, щоб виграти президентські перегони, його критики засудили його “різдвяне бомбардування 1972 року.” Та американські військовополонені в ханойській в’язниці раділи бомбардуванню, оскільки вона, як вони пізніше сказали, давала їм надію [2: 431].

Звільнення полонених стало основною метою американської політики. І бомбардування спрацювало. Північний В’єтнам 22 січня 1973 року підписав паризький мирний договір. Кісінджеру прийшлося тиснути на південно-в’єтнамський уряд, щоб той погодився на умови мирного договору який американці вибили з Ле Дук То в Парижі [2: 433].

Через кризу скандалу Уотергейт, історичний візит Ніксона до СРСР 27 червня-3 липня 1974 року був затьмарений загрозою його імпичменту. Перший візит американського президента до Радянського Союзу спричинив серйозну полеміку про політику стримування комунізму. Опоненти політики стримування, яку проводив Ніксон, звинуватили його в непостійності і політичній нерозбірливості. За іронією долі, політик, який розпочав свою кар’єру як запеклий антикомуніст, тепер здавався сприймав СРСР і США як гідних суперників [2: 442].

Аналіз промов Ніксона з 1969 по 1974 роки дав змогу виокремити ключові стереотипи американського політика.

Таблиця 1.

1. Боротьба	30
2. Військова міць США	35
3. В’єтнам	79
4. Війна	82
5. Ворог	13
6. Захист	49
7. Збройні сили	19
8. Мир	144
9. Мирні угоди	37
10. Небезпека	23
11. Свобода	46

Аналіз промов свідчить про те, що американський політик переймається питанням миру, оскільки з 10 проаналізованих промов Ніксон вжив слово МИР 144 рази. Проте, на другому місці гостро стоїть питання ВІЙНИ, про яку він зазначає 82 рази. Війна асоціюється з В’єтнамом, і ця країна - третя за кількістю посилань у промовах американського політика. Війна у В’єтнамі та Камбоджі, на переконання Ніксона – це питання свободи та волевиявлення азійських народів. Цікавим є факт, що мирні угоди, за кількісними показниками, майже дорівнюють міцності збройних сил США. Американський політик уникає слова ВОРОГ, оскільки він послуговується цим поняттям лише 13 раз проте, це не заважає йому вербалізувати поняття ВОРОГА через поняття НЕБЕЗПЕКА (23 рази), БОРОТЬБА (30), ЗАХИСТ (49), ВІЙСЬКОВА МІЦЬ (32)ЗБРОЙНІ СИЛИ (19).

Сприйняття ВОРОГА в образі комунізму виявилось в протистоянні з СРСР та Китаєм, оскільки Ніксон проводив жорстку політику протистояння у В'єтнамі, Камбоджі тощо.

В'єтнам. На початку 1972 року останній американський підрозділ покинув В'єтнам. Відтоді американці та південні в'єтнамці проводили пасивну стратегію, розвиваючи стосунки через оборону та укріплення міс, баз та анклавів-сіл. Ініціативу полишили на північний В'єтнам, який скористався нагодою і напав на південний В'єтнам весною 1972 року з метою скинути президента південного В'єтнаму, захопити територію і підготуватися до пост американської фази війни. Америка відповіла масованим бомбардуванням північного В'єтнаму, яке провели глибоко над територією північної частини країни. На додаток, американці замінували основні гавані північного В'єтнаму, проте такий підхід не виправдав себе на останній фазі війни. У цій ситуації КНР, незважаючи на непорозумінні та ворожнечу з СРСР, доклала зусиль до розмінування в'єтнамської території, побудові нафтопроводів і доставці нафти з Радянського Союзу до північного В'єтнаму [6: 282]. Тим часом тривали мирні перемовини, а в жовтні 1972 року північний В'єтнам заявив, що він і США досягли згоди, що приведе до виведення американських військ з країни. За умовами згоди США визнавали, що північному В'єтнаму буде належати територія південного В'єтнаму, захоплена силою, а північний В'єтнам погодився відмовитися від намагань скинути президента південного В'єтнаму Нгуєна Ван Тьєу. Обидві сторони погодилися звільнити військовополонених. Виникли непорозуміння з південно-в'єтнамським президентом. Та північно-в'єтнамські представники вирішили щось по своєму і покинули перемовини, що призвело до повторного бомбардування північного В'єтнаму, що тривало з 15 по 30 грудня. Цю операцію назвали "різдвяним бомбардуванням". Нарешті 23 січня 1973 року адміністрація Ніксона оголосила про закінчення війни у В'єтнамі [Док. 4]. В той же день США, північний та південний В'єтнам підписали мирний договір, який закликав до припинення ворожості, звільнення та повернення військовополонених на протязі 60 днів та виведення американських військ за той самий час. Мир з честю було досягнуто.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні політичних традицій, що впливали на зовнішньополітичний курс американського президента.

Література

1. America in revolt during the 1960s and 1970s / Ed. by Rodney P. Carlisle and J. Geoffrey Golson. – Santa Barbara, California; Denver, Colorado; Oxford, England: ABC CLIO, 2008. – 258 p.
2. Bennett William J. America: the last best hope. – Vol. 2: From a World at War to the Triumph of Freedom 1914-1989. – Nashville, Tennessee: Thomas Nelson, 2007. – 592 p.
3. Bumiller Elisabeth. "Bush's Tutor and Disciple: Condoleezza Rice" / New York Times, November 17, 2005. – P. A1.
4. Harlow Bryce. The Man and the Political Leader // The Nixon Presidency: Twenty-Two Intimate Perspectives of Richard N. Nixon / Ed. by Kenneth W. Thompson. – Lanham, Md.: Madison Books, 1987. – P. 1-12.
5. Hayward Steven F. The Age of Reagan: The Fall of the Old Liberal Order, 1964-1980. – New York: Random House, 2001. – 860 p.
6. Langston Thomas S. The Cold War Presidency: a documentary history. – Washington, D.C.: CQ Press, 2007. – 506 p.
7. Nixon Richard. Real Peace. – Boston: Little & Brown, 1984. – 107 p.
8. Price Raymond K. Nixon's Reassessment Comes Early // The Nixon Presidency: Twenty-Two Intimate Perspectives of Richard N. Nixon / Ed. by Kenneth W. Thompson. – Lanham, Md.: Madison Books, 1987. – P. 380-390.
9. Richardson Elliot L. The Paradox // The Nixon Presidency: Twenty-Two Intimate Perspectives of Richard N. Nixon / Ed. by Kenneth W. Thompson. – Lanham, Md.: 1987. – P. 50-70.
10. Sidey Hugh. The Man and Foreign Policy // The Nixon Presidency: Twenty-Two Intimate Perspectives of Richard N. Nixon / Ed. by Kenneth W. Thompson. – Lanham, Md.: Madison Books, 1987. – P. 310-320.
11. Thompson Kenneth W. "Introduction" // The Nixon Presidency: Twenty-Two Intimate Perspectives of Richard N. Nixon / Ed. by Kenneth W. Thompson. – Lanham, Md.: Madison Books, 1987. – 330 p.
12. Thompson, Kenneth W. Traditions and values in politics and diplomacy: theory and practice. – Baton Rouge and London: Louisiana State University Press, 1992. – 353 p.

Документи

1. Док. 1. "Additional Measures to Expose Imperialist Policies," Planning Document by the Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union, January 21, 1971, translation available from Library of Congress, "Cold War: Soviet Perspectives," Revelations from the Russian Archives, www.loc.gov/exhibits/archives/w2compar.html.
2. Док. 2. Quadripartite Agreement on Berlin, September 3, 1971, Historical Institute, Washington, D.C., http://germanhistorydocs.ghi-dc.org/document.cfm?document_id=77.

3. Док. 3. Strategic Arms Limitation Talks Interim Agreement (SALT I), May 26, 1972, from the Federation of American Scientists, www.fas.org/nuke/control/salt/text/salt.htm.
4. Док. 4. President Richard Nixon's Address Announcing the End of the (American) War in Vietnam, January 23, 1973, in Public Papers of the Presidents of the United States: Richard M. Nixon 1969-1974, from the American Presidency Project, University of California, Santa Barbara, www.presidency.ucsb.edu.

Foreign Policy of R.M. Nixon and Stereotypes of Communism Perception.

AnatoliyKhudoliy

Ph.D., associate-professor,
Department of Political-Informational Management
The National University of Ostroh Academy
Seminarska str., 2, Ostroh, Rivne obl., 35800
Phone (office): 38 (03654)2-24-45
Mobile Phone: 8(098)4229659

The article deals with foreign policy of Richard Nixon administration. Few main aspects of the foreign policy of the American president during his first term have been described. Key notions of foreign policy of the USA from 1969 till 1974 have been analyzed. Foreign policy philosophy of the American leader and motifs of his political activity have been studied and described.

Key words: stereotype, a course of foreign policy, administration, war, detente.